ÖĞRENME KURAMLARI

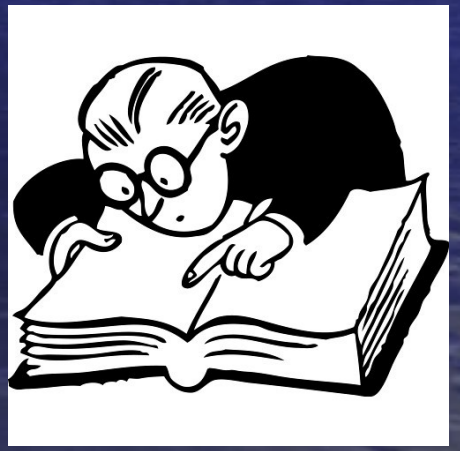

Öğrenme Kuramı : Bir çok kapsamlı araştırma sonucuna dayalı olarak insanların ***NASIL ÖĞRENDİĞİNİ*** açıklamak üzere oluşturulmuş çeşitli genellemeleri ve ilkeleri içeren bir model ya da sistemdir.

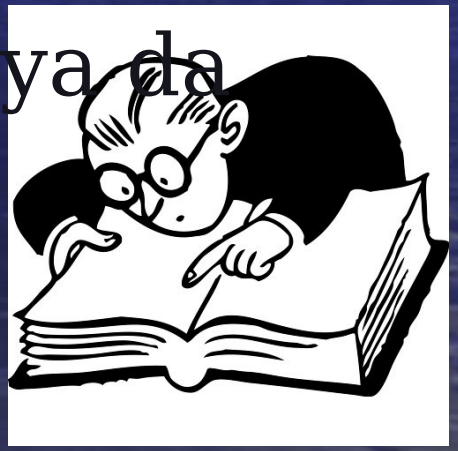

Yaşantı ürünü değişmedir.

ÖĞRENME,

DEĞİŞEN
NEDİR?

Cevap öğrenme kuramlarına göre değişir.

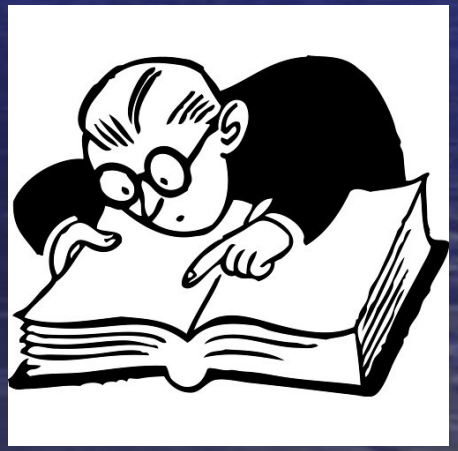

- Bir öğrenme kuramının genelde tüm organizmalarda, tüm öğrenme birimlerinde, okul içindeki ve okul dışındaki tüm durumlarda nasıl oluştuğunu açıklaması beklenir.

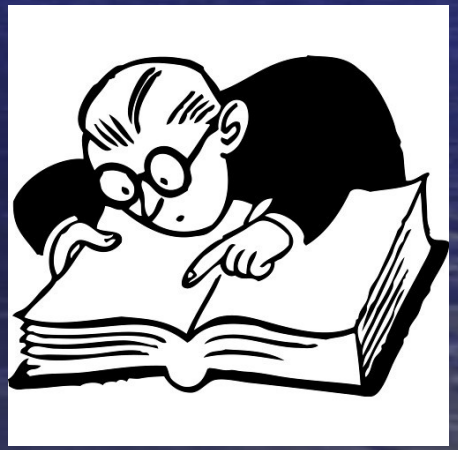

ÖĞRENME KURAMLARI

Davranışçı Yaklaşım

Bilişsel Yaklaşım

Yapısalcı Yaklaşım

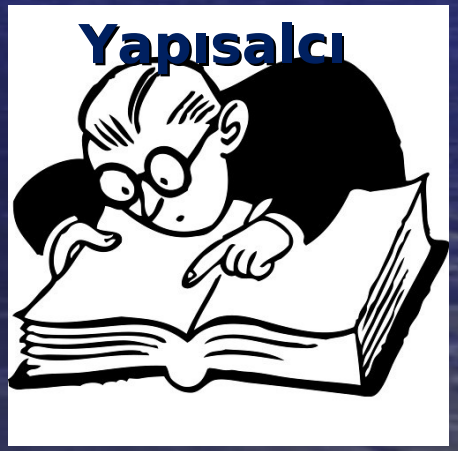

Davranışçı Öğrenme Kuramları

Davranışçı kuramlara göre değişen davranıştır.

Öğrenme bireyin davranışlarındaki gözlemlenebilir bir değişmedir. Sunulan uyarıcıya karşı öğrencinin istenen tepkiyi göstermesi **öğrenme** olarak kabul edilir.

Uyarıcı; öğretimle sunulan içerik, **tepki** ise öğrencinin gösterdiği gözlemlenebilen davranıştır.

Davranışçı Öğrenme Kuramları

Öğrenme, yaşantı ürünü nispeten kalıcı izli davranış değişmesidir.

Uyarıcı tepki bağı kurulduğunda oluşur.

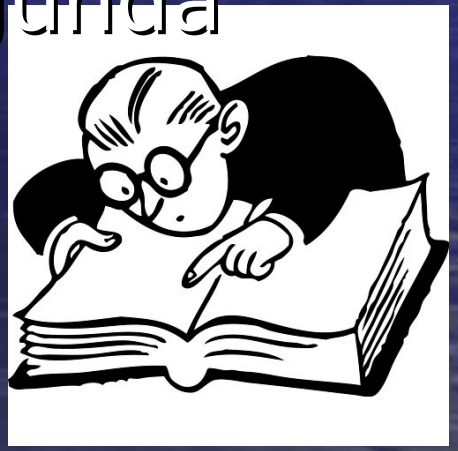

KLASİK KOŞULLANMA

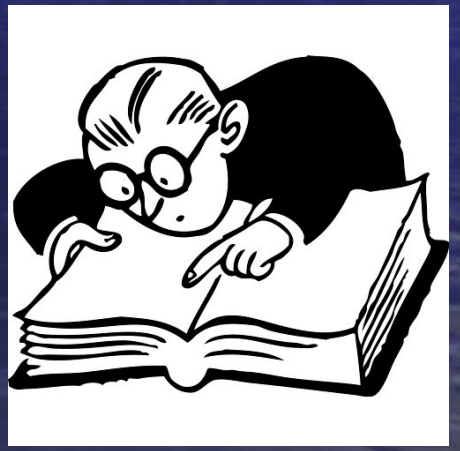

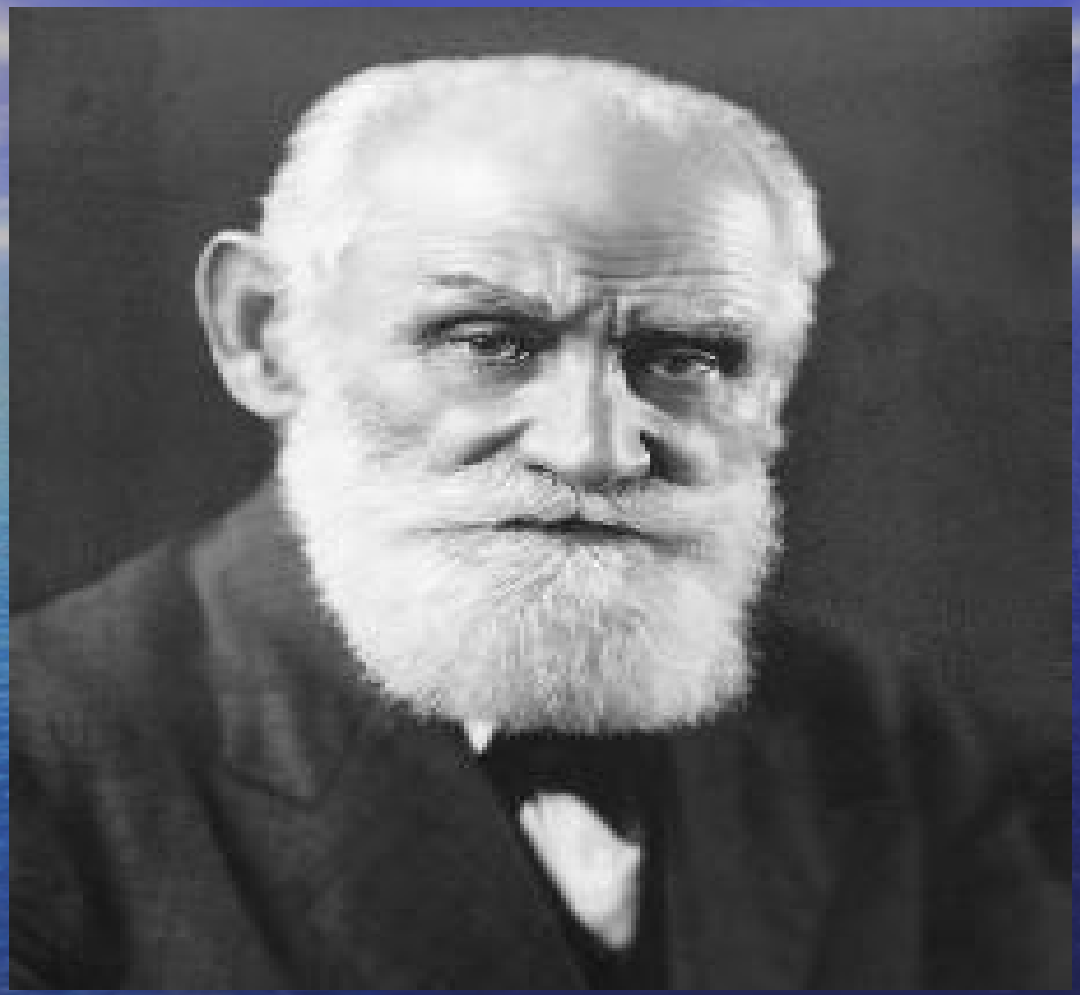

IVAN PETROVİÇ PAVLOV (1849-1936)

KLASİK KOŞULLANMA

KLASİK KOŞULLANMA

KLASİK KOŞULLANMA

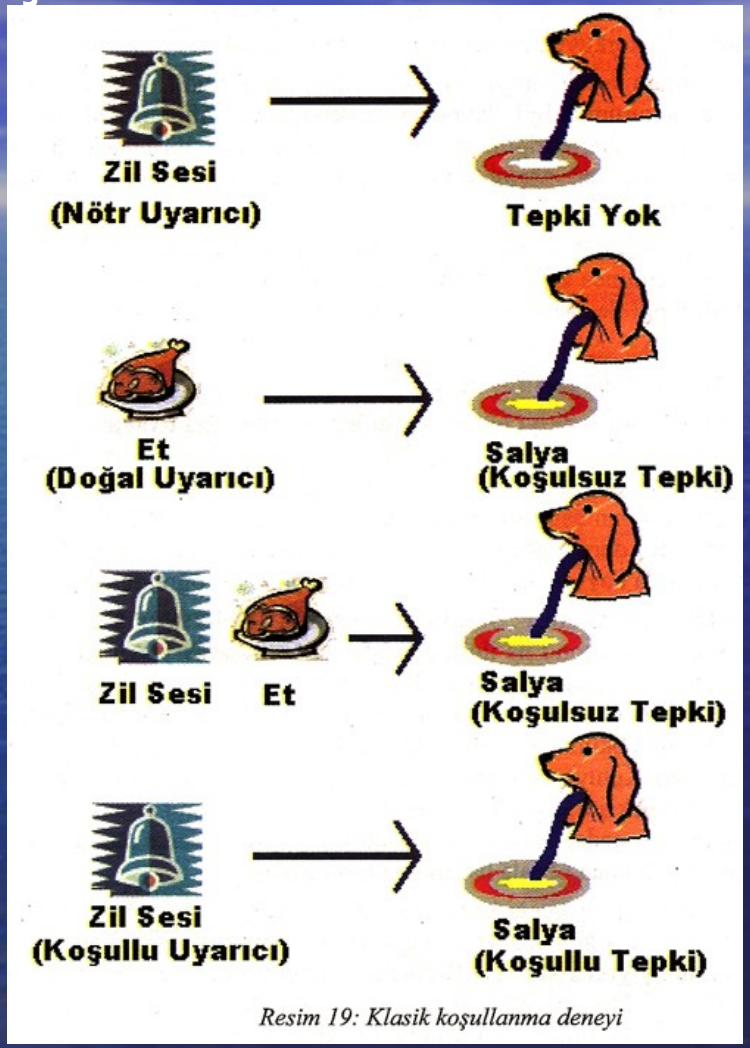

Resim 19: Klasik koşullanma deneyi

KLASİK KOŞULLANMA

KOŞULLAMADAN ÖNCE

Koşullu Uyarıcı (Işık) → Tepki yok

Doğal (Koşulsuz) Uyarıcı (Et) → Doğal Tepki (Salya akıtma)

KOŞULLAMA SÜRECİNDE

Koşullu Uyarıcı (Ses) →

Doğal (Koşulsuz) Uyarıcı (Et) → Doğal Tepki (Salya akıtma)

KOŞULLAMADAN SONRA

Koşullu Uyarıcı (Ses) → Doğal Tepki (Salya akıtma)

Klasik Koşullama- Temel İlkeler

Geneleme - Ayırt Etme

Bitişiklik

Sönme-Kendiliğinden geri gelme

Klasik Koşullama- Temel İlkeler

Habercilik

Pekiştirme

Birden fazla uyarıcıya koşulanma

Gölgeleme

Öğrenilmiş çaresizlik

Klasik Koşullama

Klasik koşullanma insanların karmaşık bilgileri öğrenmesini açıklayamamaktadır. Ancak insanların, belli bir nesneye ya da olaya karşı gösterdiği bazı duyuşsal tepkilerin klasik koşullanma ile öğrenildiği sanılmaktadır. Bazı boş inançlar da bu biçimde öğrenilebilir. Örneğin başarılı olduğumuz bir sınavda kullandığımız kalemin bize şans getirdiğine inanarak tüm sınavlara o kalemle girebiliriz.

Klasik Koşullama

Klasik koşullanma ile açıklanan diğer bir öğrenme de fobik tepkilerdir. Fobiler, göreli olarak zararsız nesne ve durumlara, aşırı ve akılcı olmayan tepkiler gösterme biçiminde tanımlanabilir. Çevremizdeki bazı kişilerin köpekten, asansörden vb. aşırı derecede korktuklarını görmüşüzdür. Bu kişiler korkularının yersiz ve anlamsız olduğunu bildikleri halde, bu duygularından kurtulamazlar. Bu korkularının nedeni geçmiş yaşantılarında oluşmuş bir koşullanmadan kaynaklanıyor olabilir. Fobiler, davranış değiştirme teknikleri kullanılarak ortadan kaldırılabilir.

Klasik Koşullanmanın Eğitim Ortamında Kullanılması

*Klasik koşullama sınıftaki pek çok davranışın açıklamasını sağlamaktadır: çocuklarda sık görülen okula, öğretmene, derse karşı korku ve kaygı (Ör: ödevini yapmayan öğrencinin azarlanması)

*Normalde yapılması gereken davranışları ceza aracı olarak kullanma genellemeye neden olur.

*Öğrenilmiş çaresizlik

*Öğrencilerin olumsuz davranışlarını cezalandırmak yerine görmezden gelerek sönmesini beklemek gerekir. Sürekli ceza ve korkutma yöntemlerine başvurma öğrencilerin okulla ilgili uyarıcılara olumsuz duygular geliştirmesine neden olabilir.

Klasik Koşullanmanın Eğitim Ortamında Kullanılması

Demokratik bir ortam **kendini güvende hissetme, görüşlerini rahatlıkla açıklama**
(koşulsuz uyarıcı) **(koşulsuz tepki)**

Demokratik bir ortam + ders **kendini güvende hissetme, görüşlerini rahatlıkla açıklama**
(koşulsuz uyarıcı) **(koşullu uyarıcı)** **(koşulsuz tepki)**

Ders **kendini güvende hissetme,**
(koşullu uyarıcı)

BİTİŞİKLİK

JOHN BROADUS WATSON (1878-1958)

EDWİN RAY GUTHRİE (1886-1959

Bitişiklik Kuramı-Watson..

- Davranışçılığın kurucusu olarak bilinir.
- Chicago Üniversitesi'nde Psikoloji alanında ilk doktora derecesini alan kişidir.
- Psikolojinin bilimsellik ölçütleri üzerinde durmuştur.

Bitişiklik Kuramı-Watson..

- Pavlov'un klasik koşullama kuramını kendisi de bir model olarak benimsemiştir.
- Albert ve Peter Deneyi..Korkuyu yok etme
- En son ve en sık ilkesi

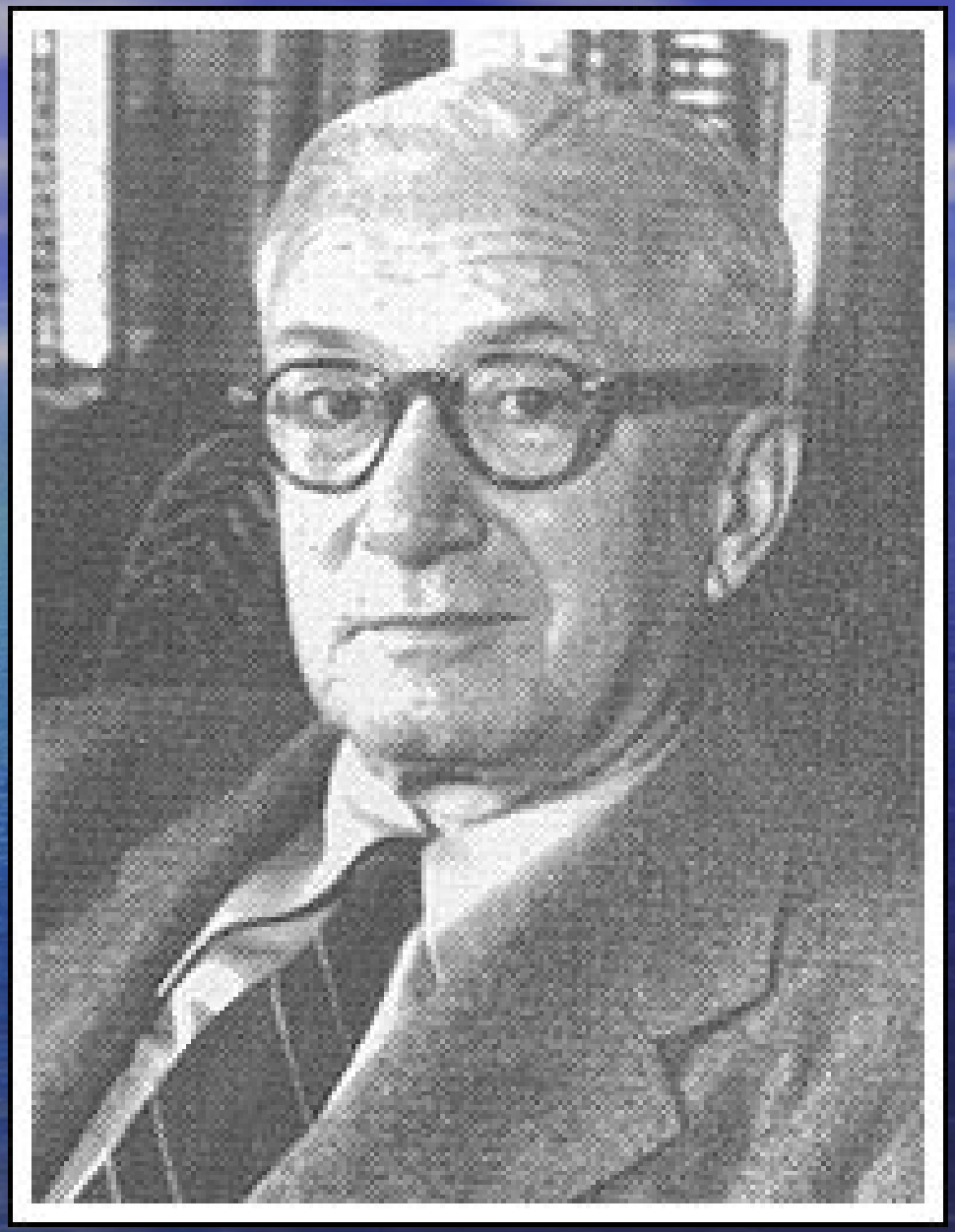

EDWİN RAY GUTHRİE

Bitişiklik Kuramı- Guthrie

- **Davranışçı kuramcılar arasında, hiçbir zaman birlikte çalışmamış oldukları bilinse de, görüşleri Watson'unkine en yakın olan Guthrie'dir.**

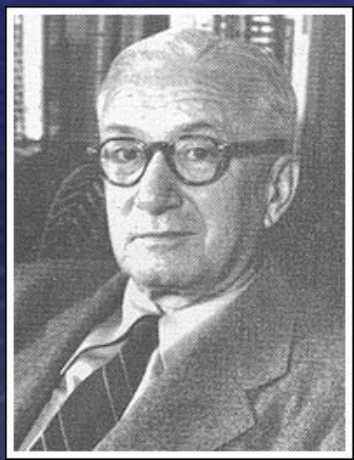

Bitişiklik Kuramı- Guthrie

- **Guthrie, Thonrndike, Skinner, Pavlov ve Watson'ı fazla subjektif bularak, öğrenmenin tek bir ilke ile açıklanabileceğini savunmaktadır. Ona göre, bu tek yasa bitişikliktir.**

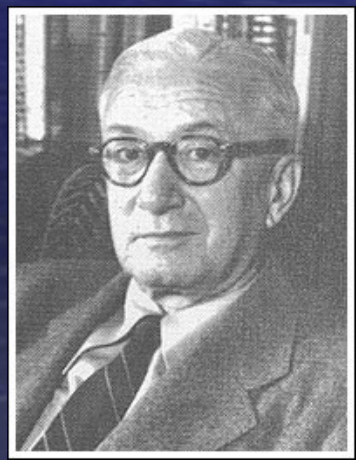

Bitişiklik Kuramı- Guthrie

- **Guthrie’nin öğrenmenin tek yasası olduğunu iddia ettiği bitişiklik kuramına göre, bir uyarıcıya karşı yapılan tepkinin, daha sonra, aynı uyarıcıyla karşılaşıldığında da gösterme eğilimi vardır. Guthrie’nin bitişikliği uyarıcı – tepki bitişikliğidir.**

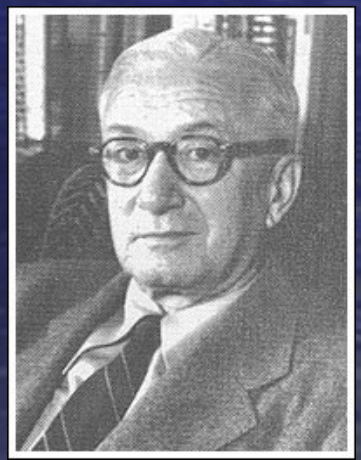

Bitişiklik Kuramı- Guthri

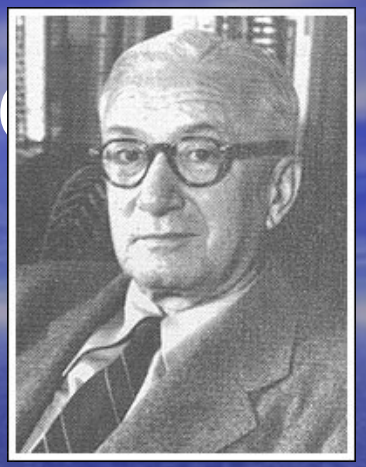

- **ÖĞRENMEDE TEK DENEME**

- **Guthrie, bir öğrenme ilkesi olarak sıklık yasasını tamamen reddetmektedir. Gurthrie'ye göre "Bir uyarıcı örüntüsü tüm çağrışım gücünü neden olduğu tepkiyle ilk eşleşmesinde kazanır."**

Bitişiklik Kuramı..

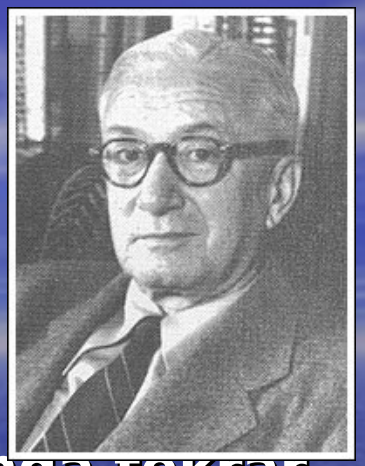

- **SONUNCULUK İLKESİ**

- **Belli bir uyarıcı örüntüsüyle karşılaşıldığında tekrar gösterilmesi eğilimidir. Başka bir deyişle, organizma belli bir durumda son olarak hangi davranışı göstermişse, aynı durumla tekrar karşılaşıldığında aynı davranışı gösterme eğilimindedir.**

Bitişiklik Kuramı- Guthrie

- **ALIŞTIRMANIN BECERİYİ GELİŞTİRME NEDENİ**
- **Etkinlik, hareket ve beceri ayırımı…**

- **HAREKET ÜRETEN UYARICI**

- **Guthrie, bazen bitişikliğin yeterli olmayacağını düşünmüştür. Sadece çevresel uyarıcılarla, verilen tepkilerin arasındaki etkileşimden öğrenmenin doğacağını düşünmenin yanıltıcı olduğunu vurgulamıştır**

Bitişiklik Kuramı- Guthrie

- **ALIŞKANLIKLARI YOK ETME YÖNTEMLERİ**

- Eşik Yöntemi
- Bıktırma Yöntemi
- Zıt Tepki Yöntemi

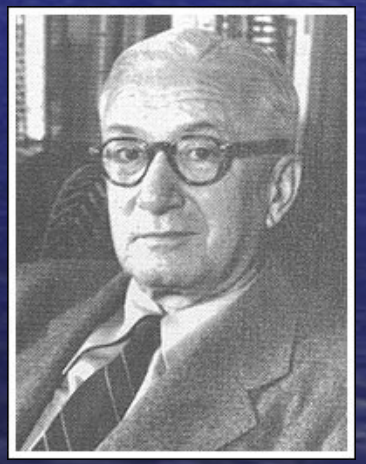

Bitişiklik Kuramı- Guthrie

- **EĞİTİMDE TRANSFER**
- **Guthrie'ye göre; "Yaptığımız şeyi öğreniriz".**
- Transfer için öğrenilen ve test edilen ortam aynı olmalıdır.

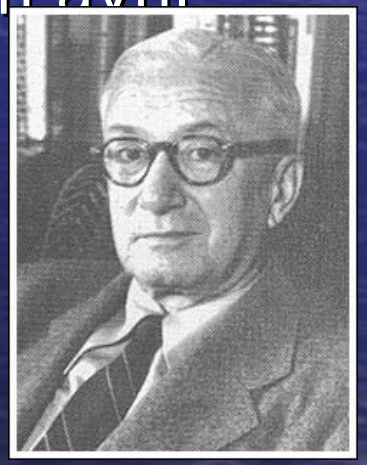

Bitişiklik Kuramı..

- **GUTHRIE'NİN ÖĞRENME KURAMININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI**

Guthrie'nin öğrenme kuramına göre eğitime, hedefleri belirleyerek başlamak gerekir.

Guthrie "dikkat edilen şey, yapılan şey için işaret haline gelir" demiştir. Bu durumda, öğretme-öğrenme ortamını düzenlerken, öğrencilere verilecek uyarıcıların, öğrencinin dikkatini çekerek beklenen tepkiyi yapmasını sağlayacak nitelikte olmaları gerekmektedir.

Bitişiklik Kuramı..

- **GUTHRIE'NİN ÖĞRENME KURAMININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI**

Guthrie öğrenmede, güdülenmeye Thorndike'tan daha az önem vermekle birlikte, güdüleri, organizmada süreğen uyaran yaratma bakımından önemli görmektedir.
Guthrie'ye göre öğrenme bir tek denemede oluşmaktadır. Ancak, bir davranışı meydana getiren birçok uyarıcı-tepki bağının oluşması için birçok denemeye ihtiyaç vardır. Yani, gerek davranışların gerekse becerilerin öğrenilebilmesi için birçok alıştırma yapılmalıdır

Bitişiklik Kuramı..

- **GUTHRIE'NİN ÖĞRENME KURAMININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI**

Guthrie de Thorndike gibi, mümkün olduğunca, okulun gerçek yaşamın bir temsilcisi olması gerektiğine inanır. Öğrencinin okul dışında ne yapması bekleniyorsa, okul içinde de onu yapması, yani benzer şeyleri öğrenmesi sağlanmalıdır.

Bitişiklik Kuramı..

- **GUTHRIE'NİN ÖĞRENME KURAMININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI**

Guthrie'ye göre öğretmen ya da diğer bireyler öğrencilerin ya da çocukların olumsuz, istenmeyen davranışları yok edebilmek için bazen cezaya başvurabilirler. Ancak, cezanın acı verici ve olumsuz duyguları harekete geçirici olmaması gerekir. Cezanın etkili olabilmesi için, istenmeyen davranış görüldüğünde verilmesi ve istenmeyen davranışa zıt bir davranış oluşturabilmesi gerekir.

Bitişiklik Kuramı..

- **GUTHRIE'NİN ÖĞRENME KURAMININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI**

Alışkanlıkları yok etme yöntemleri kullanılmalıdır..

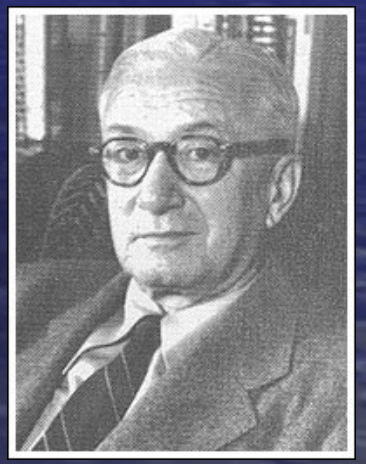

BAĞLAŞIMCILIK

Edward Lee THORNDIKE

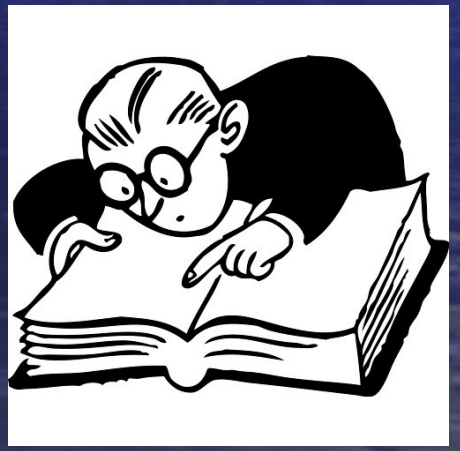

BAĞLAŞIMCILIK

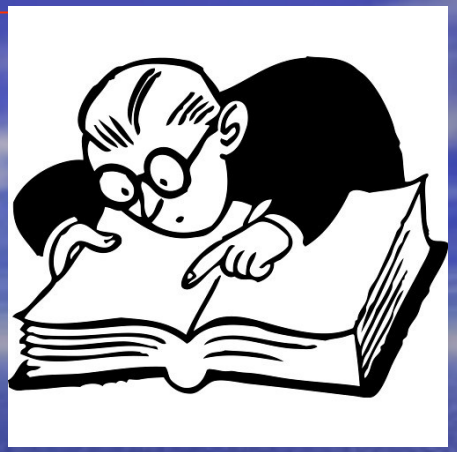

Klasik koşullanmanın hayatta karşılaştığımız öğrenme türlerinin hepsini açıklamaya yeterli olmadığını gören psikologlar, özellikle **problem çözme** durumlarında öğrenmenin nasıl olduğuna cevap aramışlardır.
Bu konuda temel denilebilecek çalışmaları başlatan E.L. Thorndike'tır.

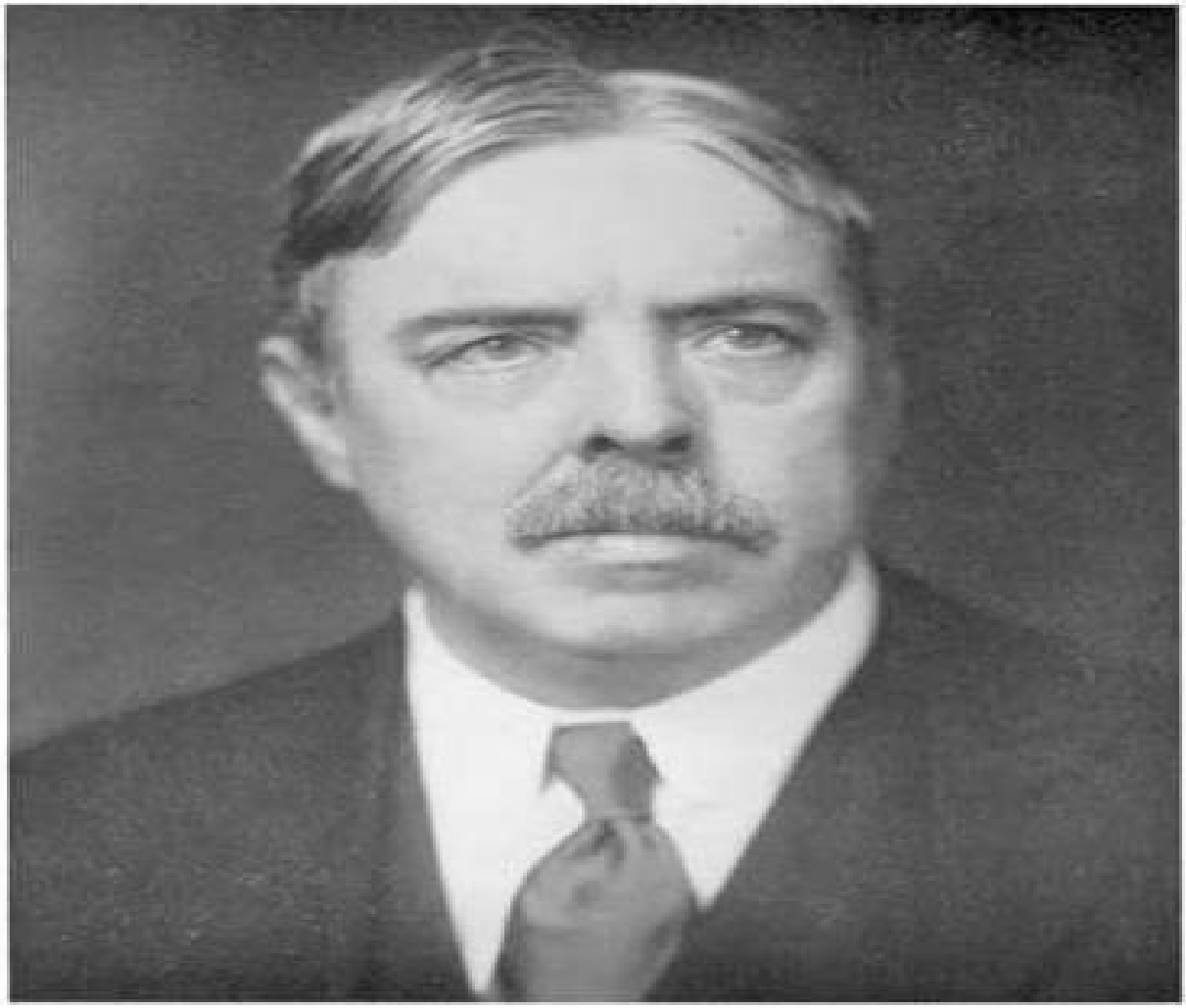

Edward Lee THORNDIKE (1874-1949)

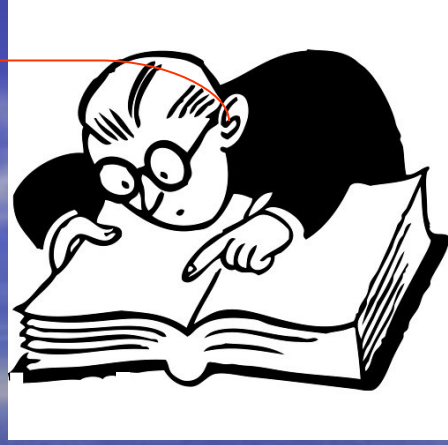

Thorndike’ın kuramı bağlaşımcı (connectionist) kuram olarak ka edilmektedir. Çalışmalara hayvanlarda öğrenmeyi araştırmakla başlamış, daha sonra insanda öğrenme, sosyal psikoloji ve eğitim psikolojisi araştırmalarına yönelmiştir. Thorndike’ın öğrenme konusundaki yaptığı çalışmalar ile Pavlov’un klasik koşullanma konusundaki yapmış olduğu çalışmalar ile yaklaşık olarak aynı yıllara denk gelmektedir.

BAĞLAŞIMCILIK

- Thorndike, öğrenmeyi bir problem çözme olayı olarak görmüş ve problem durumunda yapılan çeşitli deneme-yanılma davranışlarından birinin çözüm olduğunu saptamıştır.

- Deneme-yanılma sonunda karşılaşılan problemin öğrenilmesinde "Araçlı Koşullanma" adı verilmiştir.

BAĞLAŞIMCILIK

- **Thorndike'ın ilgisi sadece uyarıcı koşullar ve davranış eğilimleri değil aynı zamanda uyarıcıyı ve tepkiyi birlikte tutan şeyin ne olduğunu açıklamaktadır. Thorndike uyarıcı ve tepkinin sinirsel bir bağla bağlandığına inanmaktadır. Bağlaşım uyarıcı ve tepki arasında sinirsel bağın kurulmasına işaret etmektedir.**

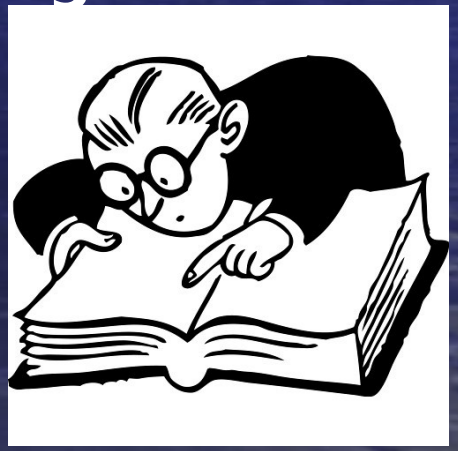

BAĞLAŞIMCILIK

- **Thorndike öğrenme konusundaki çalışmalarında tavuk, kedi ve köpek gibi hayvanları kullanmış özellikle kedilerle çalışmıştır.**

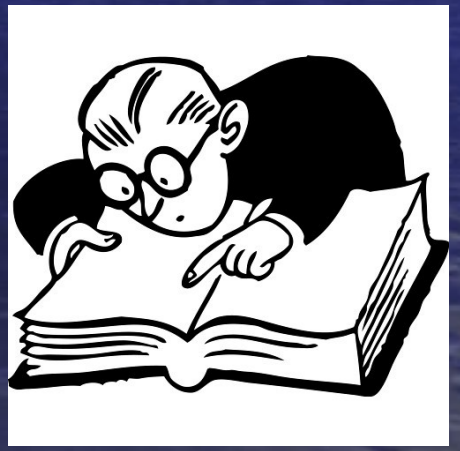

- **SEÇME VE BAĞLAMA**

Thorndike'ye göre öğrenmenin en temel formu deneme yanılma öğrenmesidir. Bunu daha sonra seçme ve bağlama yoluyla öğrenme olarak adlandırmıştır. Öğrenici olan organizma kafesten kaçma, bir yiyeceğe ulaşma, para kazanma gibi çeşitli amaçlara ulaşmak zorunda olduğu problemli bir durumla karşılaştırılır. Organizma amacına ulaşmak için pek çok davranış yapar. Ancak bunlardan bazıları amacına ulaşmasına yardım eder bazıları ise onu amacına götürmez. Haz ile sonuçlanan ve başarıya götürülen tepkiler kalıcı hale gelir.

- **SEÇME VE BAĞLAMA**

***Thorndike'ye göre hayvan ne kadar çok problem çözme durumu ile karşı karşıya getirilirse problem çözme süresi o denli kısalır.**

***İnsanların problem çözme davranışlarında da benzer bir mekanizma vardır. Zor bir matematik problemini çözmeye çalışan çocuk problemin çözümü için çeşitli yollar deneyecektir. Bu süreçte problemi çözmesini sağlamayan yollar elenecek sadece problemi çözmesini sağlayan yol öğrenilecektir. Bir sonraki benzer bir problemde çocuk ilk olarak daha önce**

- **KÜÇÜK ADIMLAR İLKESİ**

Thorndike problem çözme sürecinin organizmanın birbirini izleyen davranışları sonucunda ortaya çıktığını ve her adımda organizmanın çözüme biraz daha yaklaştığını ileri sürmektedir.

Bu sebeple Thorndike, problem çözme süresini ardışık denemelerin sonucunda yavaş yavaş kısaldığından öğrenmenin birden bire iç-görüsel bir şekilde değil yavaş yavaş oluştuğuna karar vermiştir. Ona göre öğrenme büyük atlamalardan çok küçük sistemli adımlarla meydana gelir.

•THORNDIKE’ IN ÖĞRENME KURAMININ TEMEL KANUNLARI

Thorndike öğrenmeyle ilgili uyarıcı-tepki bağının kuvvetlenmesi için üç temel kanun belirtmiştir. Bunlar;

1. **Hazır-bulunuşluk**
2. **Tekrar**
3. **Etki kanunlarıdır.**

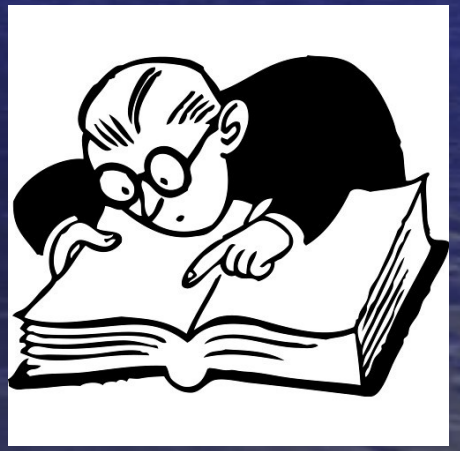

HAZIR BULUNUŞLUK KANUNU

- **Bir kişi etkinlik göstermeye hazır ise etkinliği yapması da ona mutluluk verir.**

- **Bir kişi etkinliği göstermeye hazır fakat etkinliği yapmasına izin verilmese bu durum bireyde kızgınlık yaratır.**

- **Bir kişi etkinliği yapmaya hazır değilken etkinliği yapmaya zorlanırsa kızgınlık duyar.**

TEKRAR KANUNU

- Uyarıcı ve tepki arasındaki bağ kullanıldıkça güçlenir. Tekrar yasasının bu bölümü **kullanma yasası** olarak adlandırılmaktadır.

- Tekrar devam etmediğinde ya da sinirsel bağ kullanılmadığında uyarıcı durumlar ve tepkiler arasında bağlaşımlar zayıflar. Tekrar yasasının bu bölümüne de **kullanılmama yasası** adı verilir.

Kısaca tekrar yasasına göre yaparak

ETKİ KANUNU

- Uyarıcıya karşı yapılan tepki haz verici bir durum yaratırsa uyarıcı ve tepki arasındaki bağın gücü artmaktadır. Ancak tepki tatmin edici bir sonuç yaratmazsa yani cezalandırılırsa bağın gücüne bir etkisi olmamaktadır. Bir başka deyişle pekiştirilen tepkinin gücü artmakta cezalandırılan tepkinin gücü ise azalmamaktadır.

Bu yasa Skinner'in edimsel koşullanmanın da temelini oluşturmuştur.

Bağlaşımcılık Kuramının Eğitim Ortamlarında Kullanılması:

• Eğitim bilimsel bir nitelik taşımalıdır. Eğitim bilimsel bir nitelik taşıyabilmesi için ise çıktılarının nesnel olarak gözlenebilir, ölçülebilir özellikler olması gerekmektedir.

• Hedef davranışları belirlerken öğrencinin özellikleri hazır bulunuşluk düzeyi dikkate alınmalıdır.

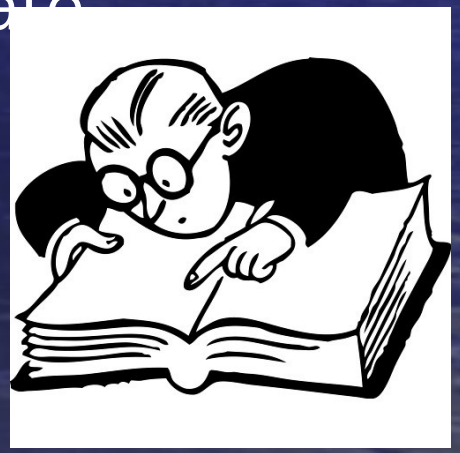

Bağlaşımcılık Kuramının Eğitim Ortamlarında Kullanılması:

•Thorndike için güdülenme sadece öğrenciye haz verecek durumu belirleme açısından önemlidir.

• Öğrencinin hedef davranışları kazanması için düzenlenecek öğretme- öğrenme ortamında seçilecek uyarıcıların dikkat çekici ve hedef davranışa yöneltici nitelikte olmasına özen göstermek gerekmektedir.

Bağlaşımcılık Kuramının Eğitim Ortamlarında Kullanılması:

Öğretme-öğrenme ortamının gerçek yaşamın bir temsilcisi olmasına özen gösterilmelidir.

- Öğretme-öğrenme ortamında öğretmenin değil öğrencinin etkin olması gerekir.

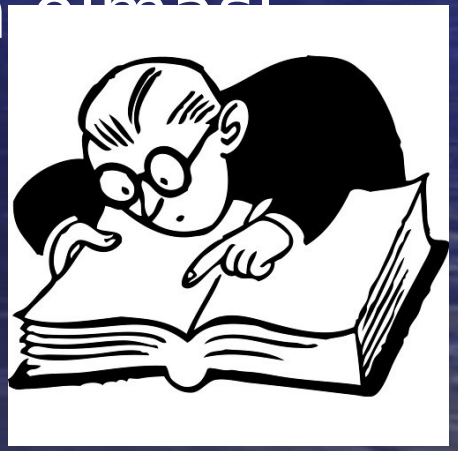

Bağlaşımcılık Kuramının Eğitim Ortamlarında Kullanılması:

* Bireyin davranışının ne kadar ısrarlı biçimde süreceği bireyin o davranışı göstermek için gereken **güdülenmişlik düzeyine** de bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilerine verdikleri **ödevlerin** çok karmaşık olmaması konusuna dikkat etmeleri gerekir. Aksi halde öğrenci çaresizlik geliştirebilir ve başarılı biçimde çözebileceği probl çözümsüzlük olarak görebilir.

Bağlaşımcılık Kuramının Eğitim Ortamlarında Kullanılması:

* Etki Kanununun eğitimde, davranış biçimlendirme, çocuk yetiştirme vb. alanlarda çok önemli doğurguları vardır.

